

PARA | HABER

Gözler Merkez Bankası'nda

Sanayi üretimi Kasım'da aylık yüzde 1.1, yıllık yüzde 1.3 oranında azalırken, yüksek teknoloji sanayi üretimi ise aylık yüzde 13, yıllık yüzde 49.7 artış gösterdi. Cari denge Kasım'da 3.7 milyar dolar açık verdi. Gözler, 19 Ocak'taki Para Politikası Kurulu toplantısına çevrildi.

HÜLYA GENÇ SERTKAYA

hulya.genc@paradergi.com.tr

BÜYÜMENİN öncü göstergesi sanayi üretimi 2022 Kasım'da yavaşladı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, sanayi üretim endeksi 2022 Kasım'da aylık yüzde 1.1, yıllık yüzde 1.3 oranında azaldı. Sanayinin alt sektörleri incelendiğinde Kasım'da yıllık bazda madencilik ve taşocakçılığı sektörü endeksi yüzde 8.6, imalat sanayi sektörü endeksi yüzde 0.4 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi yüzde 7.9 azaldı. Arındırılmamış verilerle sanayi üretimi, Kasım'da aylık yüzde 0.9 artarken, yıllık yüzde 1.3 oranında geriledi. Kasım'da, yüksek teknoloji sanayi üretimi ise aylık yüzde 13, yıllık yüzde 49.7 artış gösterdi. Yurtiçi büyüme

beklentilerinin küreselden daha olumlu olduğunu vurgulayan Tera Yatırım Başekonomisti Enver Erkan'a göre, iç talebe yönelik üretim ve satış yapan sektörler, sanayi üretimini ve büyümeyi destekleyebilir. Tüketim ve kamu harcamaları ile yeni Kredi Garanti Fonu (KGF) paketi de muhtemelen dördüncü çeyrek 2022 ve sonrasında büyümeyi daha fazla destekleyecek. Yatırım ivmesi ise yavaşlayacak.

Hatırlanacağı üzere yılın birinci ve ikinci çeyreklerinde büyüme oranları sırasıyla yüzde 7.5 ve yüzde 7.7 olarak gerçekleşmiş, yılın üçüncü çeyreğinde ise zayıflayan küresel talebin yansımalarıyla büyüme oranı yıllık bazda yüzde 3.9 seviyesinde gerçekleşmişti. 2022 yılı sonu büyüme beklentisi yüzde 5 bandında.

TOPLAM CİRO YILLIK YÜZDE 99.7 ARTTI

2022 yılı Kasım'da sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi yıllık yüzde 99.7, aylık yüzde 1.6 artış gösterdi. Toplam cironun alt detaylarına bakıldığında; Kasım'da aylık bazda sanayi sektörü ciro endeksi yüzde 2.2, inşaat ciro endeksi yüzde 2.6, ticaret ciro endeksi yüzde 1, hizmet ciro endeksi yüzde 2.1 arttı. Geçen hafta açıklanan verilerden bir diğeri ise perakende satış endeksleri oldu. TÜİK verilerine göre sabit fiyatlarla perakende satış hacmi Kasım'da yıllık yüzde 12.1, aylık yüzde 1.5 artış, cari fiyatlarla perakende ciro yıllık yüzde 125.4, aylık yüzde 4.9 artış gösterdi.

Kasım'da cari işlemler hesabı 3 milyar 666 milyon dolar açık kaydetti. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) verilerine göre altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 5 milyar 265 milyon dolar fazla verdi. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 7 milyar 122 milyon dolar oldu. Hizmetler dengesi kaynaklı girişler 3 milyar 683 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti. Seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler 2 milyar 648 milyon dolar oldu. Ocak-Kasım dönemi cari işlemler açığı 41 milyar 814 milyon dolar olurken, aynı dönemde altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı 48 milyar 311 milyon dolar fazla verdi. Kasım itibarıyla son bir yıllık dönemde cari işlemler açığı, 44 milyar 988 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti. Kasım'da net doğrudan yatırım girişi 775 milyon dolar, net portföy girişi 538 milyon dolar oldu. Resmi rezervlerde Kasım'da 3 milyar 613 milyon dolar net artış oldu. Net hata noksan kaleminde Kasım'da 899 milyon dolar, Ocak-Kasım döneminde 22.3 milyar dolar kaynağı belirsiz para girişi görüldü. Cari işlemler açığının Kasım'da beklenenden daha az genişlediğini vurgulayan Tera Yatırım Başekonomisti Enver Erkan, Aralık'ta 5 milyar dolar civarlarında oluşabilecek cari açık ile yılın tamamının 47 milyar dolarlık cari açıkla kapanmış olabileceğini hesap ettiklerini vurgulayarak, 2023 yılı için 36 milyar dolarlık bir cari açık beklediklerini kay-

Sanayi üretimi geriledi

Sanayi üretim endeksi değişim oranları (%), Kasım 2022	Aylık değ. (%)	Yıllık değ. (%)
Toplam sanayi	-1,1	-1,3
Madencilik ve taşocakçılığı	-1,3	-8,6
İmalat sanayi	-1,0	-0,4
Elektrik, gaz, buhar	-2,3	-7,9
Ara mali	-1,6	-8,6
Dayanıklı tüketim mali	1,3	4,1
Dayanısız tüketim mali	-0,5	0,3
Enerji	-2,5	-6,5
Sermaye mali	-1,1	18,3
Düşük teknoloji	-1,1	-4,2
Orta düşük teknoloji	-2,0	-6,8
Orta yüksek teknoloji	-2,8	6,0
Yüksek teknoloji	13,0	49,7

Kaynak: TÜİK

detti. Net hata ve noksanın bu yılın finansman tablosunda belirleyici bir etkiye sahip olduğunu dile getiren Erkan, normalde bu kadar yüksek cari açığın döviz kurunda önemli bir baskıya sebep olması beklenirken, dış finansmanın bir şekilde sağlanıyor olmasının bu baskının oluşmamasını sağladığını vurguladı.

İŞSİZLİK ORANI YÜZDE 10.2

Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaşta kişilerde mevsim etkisinden arındırılmış verilerle işsiz sayısı 2022 Kasım'da bir önceki aya göre 23 bin kişi artarak 3 milyon 576 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise değişim göstermeyerek yüzde 10.2 seviyesinde gerçekleşti. İstihdam edilenlerin sayısı Kasım'da aylık 285 bin kişi artarak 31 milyon 574 bin kişi, istihdam oranı ise 0.4 puanlık artış ile yüzde 48.6 oldu. İşgücü Kasım'da bir önceki aya göre 308 bin kişi artarak 35 milyon 150 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0.5 puanlık artış ile yüzde 54.1 olarak gerçekleşti. Zamana bağlı ek iş istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı, Kasım'da bir önceki aya göre 0.5 puanlık artış ile yüzde 20.8 oldu. 15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı, bir önceki aya göre 2.6 puanlık azalış ile yüzde 17.8 düzeyinde gerçekleşti. Hazine ve Maliye Bakanı Dr. Nureddin Nebati, yaptığı bir açıklamada 2022'nin 11 ayında istihdamın 1 milyon 618 bin kişi arttığını, Kasım itibarıyla toplam istihdamın 31.6 milyon kişi ile tarihi yüksek seviyeye ulaştığını ve bunun artmaya devam ettiğini aktardı. 2022'nin Türkiye için turizmde de altın değerinde bir yıl olduğunu belirten Nebati, 2022'de 51.5 milyon ziyaretçi ve 46 milyar dolar gelir belediklerini dile getirdi.

EN ÇOK BİST-100 ENDEKSİ KAZANDIRDI

2022 yılı Aralık'ta en çok kazandıran yatırım aracı, BIST-100 endeksi oldu. TÜİK tarafından açıklanan verilere göre aylık en yüksek reel getiri yurtdışı üretici fiyat endeksi (YI-ÜFE) ile indirildiğinde yüzde 15.09, tüketici fiyat endeksi (TÜFE) ile indirildiğinde ise yüzde 13.47 oranlarıyla BIST-100 endeksinde gerçekleşti. BIST-100 endeksi üç aylık, altı aylık ve yıllık değerlendirilmede de yatırımına en çok kazandıran yatırım aracı oldu. 2022 Aralık'ta aylık ve üç aylık değerlendirilmede dolar, altı aylık değerlendirilmede külçe altın, yıllık değerlendirilmede ise mevduat faizi (brüt) en çok kaybettiren yatırım aracı oldu.

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **Istanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, Aralık'ta 48.5 olarak gerçekleşti ve Türk imalatçıların ihracat koşullarında yavaşlamanın sürdüğü yönünde sinyal verdi. Dış talep koşullarındaki bozulma, Eylül'den bu yana en hafif düzeyde gerçekleşmiş olmakla birlikte üst üste beşinci ayda da devam etti.

FAİZ KARARI BEKLENİYOR

Bu hafta gözler, 19 Ocak'ta yapılacak TCMB'nin Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısına çevrildi. Ekonomistler TCMB'nin faiz oranında değişiklik beklemiyor. TCMB'nin politika faizini Ocak toplantısında sabit tutmasını ve bir süre değiştirmemesini belediklerini söyleyen Enver Erkan, "Bu süreçte ekonominin ana odak noktası büyüme olduğundan dolayı, parasal aktarım mekanizmasının etkin işlevi için piyasada oluşan faizlerin ve kredi faizlerinin politika faizine yakınsamasını sağlamaya yönelik uygulamalar devam edebilir. Merkez Bankası'nın bu dönemde alternatif araçlar kullanımına ve liralama stratejisine devam etmesini bekleriz" dedi.

Prof. Dr. Abdülkadir DEVELİ / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi

"Turizm ve ihracattaki rekorlar umut verici"

Cari işlemler açığı Kasım'da 3.66 milyar dolarla piyasa beklentileri doğrultusunda gerçekleşti. Cari işlemler dengesi 2021 yılı Kasım'a göre 1.56 milyar dolar kötüleşme kaydetti. Kasım ayı ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığında yıllık 3.5 milyar dolar artış yaşandı ve bu durum, cari işlemler dengesini olumsuz etkiledi. Hizmetler dengesinde iyileşme, ağırlıklı olarak seyahat gelirlerindeki artıştan kaynaklandı. Önümüzdeki aya yönelik olarak cari işlemler dengesinin hizmetler dengesi altında yer alan seyahat gelirlerindeki olumlu etkinin devam edeceği beklentisine rağmen, öncü dış ticaret verileri Aralık'ta da cari denge üzerindeki dış ticaret kaynaklı olumsuz etkinin sürdüğünü gösteriyor. Küresel düzeyde emtia fiyatlarındaki seyrin önümüzdeki aylarda dış ticaret ve cari işlemler dengesinde temel belirleyici unsur olmayı sürdürmesi bekleniyor. Bu kapsamda, yıllıklandırılmış cari işlemler açığındaki yükselişin artış hızı azalsa da devam etmesi bekleniyor. Pandemi karantina ve kısıtlamalar nedeniyle 2020 yılı **sanayide** tüm dünyada küresel bir durgunluk vardı. 2021 yılı ise bu durgunluğun üstüne olağanüstü artışlar gerçekleşti. 2022 yılı sonunda ise 2021'deki artışları yakalayamamak çok normal. AB ve ABD'de faiz artışları nedeniyle ekonomik daralmalar yaşanıyor. Bu da hem ihracatımızı hem de üretimimizi olumsuz etkiliyor. Ülkemizdeki faiz düşüşleri, ekonomiyi ve tüketimi canlandırdı. İç talep artışıyla beraber ithalat da arttı. Ukrayna savaşının etkisiyle Enerji fiyatlarındaki olağanüstü artışlar nedeniyle nominal ithalat ve cari açığa beklenen düşüş gerçekleşmedi. Küresel resesyona rağmen turizm ve ihracattaki rekorlar umut verici.

Prof. Dr. Erhan ASLANOĞLU / Piri Reis Üniversitesi Öğretim Üyesi

"Cari dengeyi olumlu destekleyecek"

Cari açığa artış eğilimi Aralık'ta da sürer. Ödemeler dengesinin ana kalemleri ihracat ve ithalat. İhracatta yavaşlama, ithalatta artış eğilimi var. İç talep canlandığı için bu eğilim devam edecek. Özellikle turizm cari dengeyi olumlu yönde destekleyecek. Aralık'ta cari açık Kasım'a göre daha güçlü gelecektir. Cari denge 2022 yılını 47-48 milyar dolar açıkla kapatacağıdır. 2023 yılının ilk altı ayında cari açık artış eğilimini sürdürecektir, yılın ikinci yarısında ise cari açığın seyri ekonomi politikalarının gidişatına bağlı olacaktır. TCMB'nin, 19 Ocak'ta gerçekleştireceği yılın ilk Para Politikası Kurulu toplantısında mevcut politikalarına devam etmesini bekliyoruz. Mevcut faiz oranında bir değişiklik beklemiyorum. **Sanayi** üretimi beklenen seyrinde devam ediyor. PMI verileri Aralık'ta bir miktar toparlandı. Aralık ayında **sanayi** üretiminde de bir miktar toparlanma göreceğiz. Çok güçlü bir artış beklememek lazım.

